

5. Рыбаковский Л.Л. Миграция населения. Три стадии миграционного процесса. (Очерки теории и методов исследования), журнал «Миграция в России», Миграция населения, выпуск 5. М. 2001
6. Мукомель В.И. Вынужденные миграции в государствах СНГ: поиск согласованных решений в рамках Содружества, ООО "Фирма Инфограф", 1997 с. 94.
7. International Organization for Migration (IOM), 2021. The Migration Governance Indicators Success Stories. IOM. Geneva.
8. Трудовые мигранты из Узбекистана в южных регионах Казахстана (В.Чупик, К. Алимов. Исследовательский отчет. МОМ, Алматы. 2005).
9. Исакулов Ш. Вопросы дальнейшего совершенствования регулирования миграции населения в Республике Узбекистан, журнал «Экономика и финансы» №11, 2017 г. С 55-60
10. Перспективы миграции. Восточная Европа и Центральная Азия: планирование и управление трудовой миграцией. Под ред. Роджер Родригес Риос. Вена. Австрия. 2006.
11. Трудовая миграция в Республике Узбекистан: социальные, правовые и гендерные аспекты. Аналитический отчет. ПРООН и Гендерная программа Посольства Швейцарии в Узбекистане. Ташкент. 2008
12. Голоса трудовых мигрантов. Социологический центр «Шарх ва тавсия». Отчет. Гендерная программа Посольства Швейцарии в Узбекистане. Ташкент. 2008.
13. «Миграционные настроения и установки граждан Республики Узбекистан», опрос Центра изучения общественного мнения «Ижтимоий фикр». www.ijtimoiy-fikr.uz/ru/issledovaniya/prikladnie
14. Ачилова Л. Влияние COVID-19 на гостиничные услуги: национальный и зарубежный опыт. Review of law sciences (2020) 96-101 [Электронный ресурс] <https://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-covid-19-na-gostinichnye-uslugi-natsionalnyy-i-zarubezhnyy-opyt>
15. Исакулов Ш. «Потенциальные трудовые мигранты Узбекистана: трансформация миграционных предпочтений». Монография. – Т.: Иқтисодиёт дунёси, 2018. - 185 стр.
16. Рузиназаров Ш., Ачилова Л. Тенденции и развитие правового регулирования иностранных инвестиций в Республике Узбекистан // Юрист ахборотномаси. - 2020. - № 1 (4). - С. 71-75.

ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ

Хайдаров Баҳром Холмурадович -
Ўзбекистон Миллий университети
Жиззах филиали ассистенти

Аннотация: Мазкур мақолада камбағаллик, унинг ижтимоий-иқтисодий оқибатлари, камбағаллик даражасини аниқлаш мезонлари, ривожланган давлатларнинг бу борадаги тажрибалари, уни қисқартириш юзасидан таклиф ва тавсиялар берилган. Камбағалликни камайтиришнинг асосий йўналишлари бўлган норасмий иш билан бандликни қисқартириш ва янги иш ўринларини ташкил этишни кўпайтириш ҳамда ёшларни замонавий мутахасисликлар ва касб-хунарларга тайёрлаш бўйича тавсиялар илгари сурилган.

Калит сўзлар: камбағаллик, ишсизлик, норасмий меҳнат билан бандлик, ижтимоий кафолатлар, аҳоли фаровонлиги, ҳаётини эҳтиёжлар, эҳтиёжманд аҳоли, инфратузилма, қашшоқлик чизиғи, тадбиркорлик ташаббуслари, рақамли иқтисодиёт.

СОКРАЩЕНИЕ БЕДНОСТИ В РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ

Баҳром Холмурадович Хайдаров -
Ассистент Джизакского филиала
Национального Университета Узбекистана

Аннотация: В статье представлены бедность, ее социально-экономические последствия, критерии определения уровня бедности, опыт развитых стран в этой сфере, предложения и рекомендации по ее снижению. Были даны рекомендации по сокращению неформальной занятости и увеличению создания новых рабочих мест, что является основным направлением сокращения бедности, а также по подготовке молодежи к современным специальностям и профессиям.

Ключевые слова: poverty, unemployment, informal employment, social guarantees, welfare of the population, жизненные потребности, малообеспеченное население, инфраструктура, черта бедности, предпринимательство, цифровая экономика.

REDUCTION OF POVERTY IN THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC REFORMS

Bahrom Kholmuradovich Khaydarov -
Assistant at Jizzakh branch of the
National University of Uzbekistan

Abstract: This article presents poverty, its socio-economic consequences, criteria for determining the level of poverty, the experience of developed countries in this area, suggestions and recommendations for reducing it. Recommendations were made to reduce informal employment and create new jobs, which are the main directions of poverty reduction, and to prepare young people for modern specialties and professions.

Key words: poverty, unemployment, informal employment, social guarantees, welfare of the population, vital needs, needy population, infrastructure, poverty line, business initiatives, digital economy.

Кириш. Камбағаллик даражаси мамлакатнинг ишлаб чиқариш имкониятларида ва аҳолининг турмуш тарзида ифодаланиб, ижтимоий масала сифатида деярли барча иқтисодий тизимларда намоён бўлади. Камбағаллик мамлакат иқтисодий ривожланишига салбий таъсир кўрсатган ҳолда меҳнат бозорида турғун рақобатсизлик ҳолатини келтириб чиқаради, иқтисодий ва ижтимоий тизимларнинг ўзаро мувозанатини бузади, омонатлар ҳажмини қисқартиради ҳамда аҳоли харид қобилиятининг пасайиши эвазига бозор умумий талабини камайтиради. Камбағаллик бу - меҳнат қилиш, авлодлар узвийлигини давом эттириш, ҳаётий эҳтиёжларни қондириш имкониятига эга бўлмаган шахс ёки ижтимоий гуруҳларнинг иқтисодий ҳолатларини ифодаловчи кўрсаткич бўлиб, ижтимоий-иқтисодий ҳодиса сифатида иқтисодий ривожланиш жараёнида моддий ва номоддий имтиёзлардан фойдаланиш ва даромадларни тақсимлашдаги тенгсизликнинг оқибати сифатида изоҳланади.

Шу ўринда мазкур тушунчанинг халқаро ташкилотлар томонидан берилган таърифларига эътибор қаратиш мақсадга мувофиқ: “Камбағаллик инсоннинг ҳаёти давомида танлов ва имкониятларга эга бўлмаслиги, жамиятда тўлақонли иштирок этиш учун тўсиқларнинг мавжудлиги, бундан ташқари, оиласини боқиши ва кийинтириши, таълим олиши ёки касалхонада даволаниши, бирор соҳада фаолият юритиши ёки даромад олишга имкон берадиган меҳнат билан таъминлаш имкониятлари етишмаслиги ҳамда кредит олиш имкониятининг чекланганлигида намоён бўлади” [1].

Олимлар “...камбағалликни абсолют ва нисбий даражаларда бўлади, деб ҳисоблайди. Шунингдек у камбағаллик категорияси дастлаб XIX асрнинг охирилари XX асрнинг бошланишида инглиз социологлари С.Роунтри ва Ч.Бута томонидан фанга олиб қирилганлигига эътибор қаратганлар. Ушбу олимлар яшаш минимуми – камбағаллик/даромад чегарасини фанга олиб киришади. Экспертлар ушбу ҳолатда озиқ-овқат, кийимлар ва яшаш шароити бўлишини мезонлар сифатида таъкидлашади. Ушбу мезонларга жавоб бера олмаслик эса, абсолют камбағалликни англатишини қайд этиб ўтади [2].

Аҳолининг камбағал қатлами мамлакатга хос бўлган тезкор иқтисодий ўсишдан фойда кўриш имкониятидан маҳрум бўлибгина қолмай, жамиятнинг турли соҳаларида иштирок этиш имконияти чекланганлиги туфайли ривожланишга ҳам ҳисса қўша олмайди. Ҳозирги тараққиёт босқичида ҳудудларда инвестициялардан самарали фойдаланишнинг аҳамияти беқиёс ва айнан шу ҳолат мазкур муаммонинг долзарблигини белгилаб беради.

Камбағалликни камайтиришнинг асосий йўналишлари бўлган норасмий иш билан бандликни қисқартириш ва янги иш ўринларини ташкил этишни кўпайтириш ҳамда ёшларни замонавий мутахассисликлар ва касб-хунарларга тайёрлашни стратегик ёндашувлари бўйича амалий ва илмий тадқиқотлар ижтимоий йўналтирилган рақамли бозор иқтисодиёти талаблари асосида етарлича олиб борилмаганлиги мазкур мавзунинг долзарблигини янада оширади.

Илмий адабиётлар таҳлили. Иқтисодий адабиётларда “Камбағаллик – бу турмуш кечирини, меҳнат лаёқатини сақлаб туриш, авлодлар узвийлигини давом эттириш учун зарур бўлган энг кам эҳтиёжларни қондириш имкониятига эга бўлмаган шахс ёки ижтимоий гуруҳлар иқтисодий аҳволининг кўрсаткичи, ижтимоий гуруҳ ёки индивиднинг ҳаёт учун зарур бўлган энг кам эҳтиёжларини қондира олмаслигининг иқтисодий шароитини акс эттирувчи хусусият” деб таъриф берилган [3].

Ўзбекистон Республикаси Президенти 2020 йил 24 январь куни Олий Мажлисга йўллаган Мурожаатномасида таъкидлаганидек “Камбағалликни камайтириш ойлик ёки нафақа миқдорини кўпайтириш, ёппасига кредит бериш, дегани эмас. Бунинг учун, энг аввало, аҳолини касбга ўқитиш, молиявий саводхонлигини ошириш, одамларда тадбиркорлик ҳиссини уйғотиш, инфратузилмани яхшилаш, фарзандларини ўқитиш, сифатли даволаниш, манзилли нафақа тўлаш тизимини жорий қилиш керак” [4].

Хусусан мамлакатимиз Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг жорий йилнинг 24 январь куни Олий Мажлисга йўллаган Мурожаатномасида камбағалликни қисқартириш устувор вазифалардан бири сифатида белгиланди. Мурожаатномада таъкидлаганидек: “Ҳудудларда, айниқса, қишлоқларда аҳолининг аксарият қисми етарли даромад манбаига эга эмаслиги сир эмас. Ҳар қандай мамлакатда бўлгани каби бизда ҳам кам таъминланган аҳоли қатламлари мавжуд. Турли ҳисоб-китобларга кўра, улар тахминан 12-15 фоизни ташкил этади. Бу ўринда гап кичкина рақамлар эмас, балки аҳолимизнинг 4-5 миллионлик вакиллари ҳақида бормоқда. Бу уларнинг бир кунлик даромади 10-13 минг сўмдан ошмаяпти, дегани. Ёки бир оилада машина ҳам, чорва ҳам бўлиши мумкин, лекин бир киши оғир касал бўлса, оила даромадининг камида 70 фоизи уни даволатишга кетади. Хўш бундай оилани ўзига тўқ дейиш мумкинми? Президент сифатида мени одамларимизнинг овқатланиши, даволаниши, болаларини ўқитиши, кийинтириши каби ҳаётий эҳтиёжлари нима бўлаяпти, деган савол ҳар куни қийнайди. Камбағалликни камайтириш – бу аҳолида тад-

биркорлик руҳини уйғотиш, инсоннинг ички куч-қуввати ва салоҳиятини тўлиқ рўёбга чиқариш, янги иш ўринлари яратиш бўйича комплекс иқтисодий, ижтимоий сиёсатни амалга ошириш, демакдир”.

Ўзбекистондаги камбағалликнинг янада аниқ тасвирини унга қарши кураш бўйича асосий чора-тадбирлар ва тавсияларнинг мазмунини белгилайди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Иқтисодий тадқиқотлар ва ислохотлар марказининг 2020 йил маълумотида кўра, ушбу соҳада олиб борилган тадқиқотлар натижаларига кўра, кам таъминланган оила 7 кишидан иборат бўлиб, оила бошлигининг ўртача ёши 50 ёшдан юқори ва у олий маълумотга эга эмас. Жумладан, 11% камтаъминланган оиланинг бошлиғи ишсиз, 93% ҳолатларда эса олий маълумотга эга эмас ва фақат 24% ўрта махсус маълумотга эга. камтаъминланган уй хўжалиklarининг 43% доимий иш жойига эга эмас. 93% марказий иситиш тизимига, 96% марказий канализация тизимига ва 66% марказий сув таъминотида уланмаган.

Камбағалликни аниқлашнинг меъёрий усули инсоннинг асосий физиологик ва ижтимоий-маданий эҳтиёжларини қондириш учун зарур бўлган товарлар ва хизматлар тўпламини аниқлашни, шунингдек, аҳолининг жинси 75 ва ёш гуруҳлари хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда истеъмол қилиш нормалари ва стандартларини ишлаб чиқишни ўз ичига олади [5].

Иқтисодий ҳамкорлик ва ривожланиш ташкилоти (OECD) томонидан камбағаллик даражасига нисбатан мезонлар тавсия этилган. Жумладан, камбағаллик даражаси – бу маълум ёшдаги аҳоли гуруҳи даромадлари уй хўжаликлари ўртача даромадининг ярмидан кам бўлган чегарадан паст бўлиши билан изоҳланади. Шунингдек, камбағаллик оралиғи категориясини ҳам киритишади ва бу– камбағал қатламнинг ўртача даромади камбағаллик даражаси мезонидан пастга тушиб кетади. Ушбу категория камбағалликни миқёсини аниқлашга ёрдам беради. Ушбу кўрсаткич ёш доирасида аниқланиши амалга оширилади. Яъни 18-65 ва 65 ёшдан катталар[6].

Тадқиқот натижаларининг илмий аҳамияти мазкур тадқиқотда камбағалликни камайтириш бўйича ишлаб чиқилган хулоса ва таклифлар мавзу бўйича услубий маълумотларни такомиллаштиришга хизмат қилиши билан изоҳланади.

Асосий қисм. Мамлакатимизда ҳам камбағалликни қисқартириш ва аҳоли фаровонлигини ошириш мақсадида қатор вазифалар белгиланган, жумладан:

1. БМТ Тараққиёт дастури, Жаҳон банки каби қатор халқаро ташкилотлар билан биргаликда «Ўзбекистон Республикасида 2030 йилгача камбағалликни қисқартириш стратегияси» лойиҳаси ишлаб чиқилади.

2. Камбағалликни қисқартириш борасида комплекс ёндашув ва ностандарт усуллар жорий этилади яъни, камбағал аҳолининг асосий эҳтиёжларини кафолатли таъминлаш бўйича Халқаро экспертлар билан чуқур таҳлил асосида, «Аҳолининг минимал истеъмол харажатлари қиймати» жорий этилади. Мазкур ёндашув аҳолининг камбағал қатламига кредит, ижтимоий нафақа ёки уй бериш билан биргаликда таълим, соғлиқни сақлаш, касб-хунарга ўқитиш, ичимлик суви, энергия ва йўл инфратузилмаси билан боғлиқ комплекс муаммоларни ҳал этишни назарда тутлади.

3. Маҳаллаларда эҳтиёжманд аҳолини тўғри аниқлаш ва шу асосда, улар билан манзилли ишлаш тизими яратилади.

4. Келгуси йилдан тўлиқ ишга тушадиган «Ижтимоий реестр»да «Темир дафтар»даги барча маълумотлар қамраб олиниб, эҳтиёжманд оилаларга 30дан зиёд ижтимоий хизматлар электрон шаклда кўрсатилади.

5. Ижтимоий кафолатларни бир тизимга келтириб, уларни минимал меъёрлар даражасида босқичма-босқич таъминлаш бўйича дастур ишлаб чиқилади.

6. Худудларнинг мавжуд салоҳиятини камбағалликни қисқартириш учун сафарбар этиш йўллари ишлаб чиқилади, жумладан:

- худудлардаги мавжуд махсус индустриал зоналардаги лойиҳаларни амалга оширишга тўсқинлик қилаётган муаммоларни бартараф этиш чоралари кўрилади;

- эҳтиёжманд аҳолини камбағалликдан чиқариш бўйича мотивация, кўникма ва молиявий кўмак тамойили асосида ҳар бир туман ва шаҳар бўйича алоҳида дастурлар ишлаб чиқилади.

7. Ёшлар ва хотин-қизларни касб-хунарга ўргатиш, тадбиркорлик ташаббусларини қўллаб-қувватлаш орқали уларнинг иш билан бандлигини таъминлаш ва доимий даромад манбаини яратишнинг янги механизмининг амалиётга жорий этиш ва бошқа чора-тадбирлар белгиланган.

Ўзбекистон – аҳоли жон бошига тўғри келадиган миллий даромад кўрсаткичи бўйича ўртача даромадга эга мамлакатларидан қаторидан жой олади (Йилига киши бошига ўртача 1533 АҚШ доллари). Даромаднинг ўртача даражаси икки гуруҳга бўлинади. Даромади ўртача даражадан паст мамлакатлар – киши бошига йилига 1036-4085 доллар ва даромади ўртача даражадан юқори мамлакатлар – киши бошига

йилига 4086-12615 доллар. Биринчи гуруҳдаги мамлакатлар учун мезонлар қабул қилинган, бу мезонлар бўйича кунига киши бошига 3,2 доллар камбағаллик чизиғининг ўртача кўрсаткичини англатади. Миллий даромади ўртачадан баландроқ мамлакатлар учун кунига киши бошига 5,5 доллар камбағаллик чизиғининг ўртача кўрсаткичи деб қабул қилинган.

Жаҳон банки томонидан ўрнатилган мезонга мувофиқ, киши камбағаллик чегарасидан пастда қайд этилиши учун унинг даромади кунига 1,9 доллардан ошмаслиги керак. Айни ўлчамдан келиб чиқадиган таҳлилларга кўра, бугунги кунда сайёрамизнинг, тахминан, 700 миллион одами мутлақ қашшоқ ҳисобланади. COVID-19 пайдо бўлиши ва жаҳон бўйлаб тарқалиши оқибатида 2021 йил охирига бориб қўшимча яна 150 миллион киши ўша даражага тушиб қолиши ҳавфи ҳам йўқ эмас.

Ўзбекистон Республикаси учун қашшоқлик чизиғи – кунига 3,2 доллардан кам пулга яшаш дегани, мисол учун беш кишидан иборат оиланинг ялпи даромади ойига 480 доллар ёки 4,6 миллион сўмдан кам бўлса, бу оилани камбағал деб ҳисоблаш мумкин.

Тадқиқотларга кўра, бугунги кунда мамлакатимизда 46 турдаги маҳсулот ва бирламчи хизматлар киритилган истеъмол саватчаси 650 минг сўм, ҳаёт кечиришнинг энг қуйи даражаси 810 минг сўм атрофида ҳисоблаб чиқилган [7]. Бироқ, истеъмол саватчаси ёш, жинс, мавсумийлик нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Олимларнинг фикрича “Камбағаллик кўрсаткичини аниқлаш, уни таҳлил қилишдан мақсад давлат ва фуқаролик жамиятининг камбағал инсонлар қаторига тушиб қолган аҳоли қатлами учун манзилли дастурларни ишлаб чиқиш ҳамда аҳоли турмуш даражасини оширишдан иборат. БМТ камбағаллик чегарасини асосий товар ва хизматлар учун зарур бўлган даромадлар сифатида белгилайди. Камбағаллик даражаси нисбий тушунча бўлиб, муайян мамлакатнинг умумий фаровонлик даражасига боғлиқ. Жаҳон амалиётида камбағалликни ҳисоблашнинг учта, яъни мутлоқ, нисбий ва субъектив концепцияси кенг тарқалган. Ушбу концепциялар бир-бирини инкор этмаган ҳолда, аксинча бири иккинчисини тўлдиради. Камбағалликни ҳисоблаш икки босқичда амалга оширилади, биринчиси, камбағалликни аниқлаш бўлиб, бунда ушбу тоифага мансуб бўлганларни халқаро ва маҳаллий шарт-шароитларни ҳисобга олиб ишлаб чиқилган методологиядан фойдаланиб ҳисобланади. Бунинг учун энг асосий шарт сифатида статистик кўзатувларни тўғри амалга ошириш талаб этилади. Иккинчиси, унинг ҳажмини, яъни қийматини келтириб чиқариш ва

уларга давлат томонидан манзилли ёрдам кўрсатишдан иборат [8].

Хорижий олимлардан покистонлик М.Мажид ва М.Малик томонидан амалга оширилган тадқиқотда камбағалликни келтириб чиқарувчи омиллар сирасига саводхонлик даражасини ҳам киритади. Бунда оила хўжалигининг камбағалликка тушиб қолишига оила бошлигининг тажрибаси, ёши, жинси ва бандлиги каби омиллар таъсир қилишини келтириб ўтади [9].

Бизнинг фикримизча мамлакатда камбағаллик муаммосини бутунлай ва қисқа вақт ичида бартараф қилиб бўлмайди. Бошқа мамлакатларнинг тажрибаси шуни кўрсатадики, бу жуда узоқ вақт ва машаққатли меҳнатни талаб этадиган жараён бўлиб, республикамизда “Темир дафтар”, “Маҳаллабай” иш тизими амалиёти камбағалликни қисқартиришнинг ностандарт усуллари сифатида ривожланиб бормоқда.

Бу борада хорижий давлатлар тажрибасини ўрганиш, уларнинг камбағаллик даражасини камайтириш учун турли моделларни қўллаш амалиётини тадқиқ қилиш мақсадга мувофиқ. Фарбий Европа давлатларидан Швеция модели *тўлиқ бандлик* ва *даромадлар тенгсизлигини* камайтиришни таъминлаш сиёсатини юритиб, ишсизларни ўқитиш ва қайта тайёрлаш, замонавий талаб юқори бўлган соҳаларда ишлаш қобилиятини тиклашни асосий мақсад қилиб белгилайди. Чехияда эса камбағал аҳолини моддий томондан қўллаб-қувватлаш учун асосий нафақадан ташқари маҳсулотлар ва пул кўришидаги қўшимча кўмаклар берилади.

АҚШда камбағалларга кўрсатилаётган ёрдам аҳолининг 15 фоизидан 20 фоизигача қисмини қамраб олувчи чора-тадбирлар белгиланади. Энг кўп тарқалган ёрдам турлари бу озиқ-овқат талонлари, арзон уй-жой олиш дастурлари, қариялар учун тиббий ва ижтимоий ёрдам турлари, бола парваришлаш бўйича нафақалар ва бошқа турдаги қўллаб-қувватлаш турларини ўз ичига олувчи махсус дастурлар билан ёрдам кўрсатилади.

Жаҳон банкининг ҳисоботида кўра, Хитойнинг “Бир йўл-бир макон” ташаббуси билан 7,6 млн. киши ўта қашшоқликдан қутилиши, 32 миллион киши эса турмуш даражасини яхшилашга ва қашшоқликка барҳам бериши мумкин.

Хитой иқтисодиёти ислохотлар ва очиқлик сиёсатини йўлга қўйгач, бошиданоқ ва кейинги 40 йил мобайнида ўсиш даражасининг юқори суръатини сақлай билди. Бу эса мамлакат аҳолиси турмуш тарзини яхшилаш учун маҳкам пойдевор бўлиб хизмат қилди. Хитой “бира тўла ҳаммани” бойитишга интилгани йўқ, балки изчил равишда босқичма-босқич ривожланишни назарда тутган махсус модел ишлаб чиқди.

Хитойда қишлоқ хўжалигини, шу жумладан, қишлоқ ҳудудларини ривожлантириш ва ер ислохотларига қаратилган кенг қўламли чора-тадбирлар амалга оширилиши айниқса қишлоқларда қашшоқликни енгишга ёрдам берди [10].

Хулоса. Ҳозирги кунда Ўзбекистонда 400 мингдан ортиқ оила турмуш шароитлари яхшиланишига муҳтож. Ўзбекистон шароитида ҳам ривожланган мамлакатлардек камбағалликни қисқартиришга комплекс ёндашув энг мақбул ечимдир. Ўзбекистонда охириги уч йил мобайнида камбағалликни камайитиришга қаратилган чора-тадбирлар натижасида аҳоли жон бошига реал жами даромад 43,9 фоизга, ўртача ҳисобланган номинал ойлик иш ҳақи 79,7 фоизга ёки 2016 йилдаги 1293,8 минг сўмдан 2019 йилда 2324,5 минг сўмга ошди [11]. Нисбатан қашшоқлик ишчиларнинг нисбий қашшоқлиги – бу шахснинг ёки оиланинг даромади маълум бир мамлакатнинг ўртача даромадидан ёки харажатларидан пастроқ бўлиши тушунилади. Яъни, одамлар очарчиликда қолмайдилар, аммо «ўртача пастда» яшайдилар, ўзларини кўп нарсадан маҳрумдай ҳис қиладилар [12].

Олиб борилган тадқиқотлар натижасида иқтисодий ислохотларни ривожлантиришда оила даромадларини ошириш, камбағалликни қисқартириш, аҳолининг турмуш даражасини

яхшиланиши учун қуйидаги тавсияларни илгари сурамиз:

- меҳнатга лаёқатли аҳолининг иш билан бандлик чора-тадбирларини амалга ошириш, ишсизлик даражаси юқори бўлган ҳудудларда “Ҳар бир оила – тадбиркор” дастурини изчил амалга ошириш;

- фаол инвестиция сиёсатини ўтказиш ҳисобига янги корхоналар ва ишлаб чиқариш қувватларини ишга тушириш, миллий “рақамли иқтисодиёт”ни шакллантириш, микрокластер тизимини ривожлантириш, тадбиркорликни ҳар тарафлама рағбатлантириш ва қўллаб-қувватлаш орқали барқарор, самарали, меҳнатга муносиб ҳақ тўланадиган иш жойлари ташкил этишни кўпайтиришга эриши;

- рақамли иқтисодиёт шароитида иш билан бандлик даражасини ошириш, меҳнат бозорини барқарорлаштиришга эришиш учун ишга жойлашишга муҳтож шахсларга касбий тайёргарлик, қайта тайёрлаш ва малака ошириш тизимини кенгайтириш.

- тирикчилик воситаларидан маҳрумлик, тенгсизлик, маданий, эксплуатация кўринишидаги ҳамда таркибий камбағалликка қарши курашиш борасида кишиларнинг иқтисодий тафаккури ва иқтисодий тарбиясини ўзгартиришга эришиш.

Манба ва адабиётлар рўйхати:

1. БМТ Европа Иқтисодий комиссиясининг «Камбағалликни ўлчаш бўйича қўлланма». 2017 йил Нью-Йорк, Женева. www.unep.org.
2. Сазанов И.С. Бедность: Национальные и международные критерии // Челябинский гуманитарий. – 2012, - №3(20). – С.80-84.
3. Абулқосимов Х.П., Абулқосимов М.Х. Иқтисодиётга оида атама ва тушунчаларнинг изоҳли луғути / Абулқосимов Х.П. Абулқосимов М.Х. -Т.: “ABU MATBUOT-KONSALT” 2017. – 261-262 б.
4. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М. Мирзиёевнинг 2020 йил 24 январдаги Олий Мажлисга Мурожаатномаси. “Халқ сўзи” газетаси, 2020 йил 25 январь, № 19 (7521)
5. В.С.Сычева. «Бедность и её измерение», Социология:4М, 2011, №14 с.128
6. OECD (2020), Poverty gap (indicator). DOI: 10.1787/349eb41b-en (Accessed on 23 April 2020) [6]
7. Жумаев Н. Коронавирус ортидаги иқтисодий муаммолар, камбағаллик, ошаётган ташқи қарз ва ЕОИИ. 16.04.2020. <https://kun.uz>
8. Ш.Мустафақулов, Н.Муродуллаев, Р.Хамидов, О. Рахимбердиев. Ўзбекистонда камбағалликни аниқлаш ва қисқартириш давлат сиёсати даражасида. “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” Ilmiy elektron jurnali. № 1, yanvar-fevral, 2020 yil.
9. Majeed M.T., Malik M.N. Determinants of Household Poverty: Empirical Evidence from Pakistan. he Pakistan Development Review 54:4, Part II (Winter 2015) pp. 701–718 [9].
10. www.worldbank.org.
11. Иқтисодий тадқиқотлар ва ислохотлар марказининг маълумотлари. <https://review.uz>
12. Jonathan Bradshaw; Yekaterina Chzhen; Gill Main; Bruno Martorano; Leonardo Menchini; Chris de Neubourg (January 2012). Relative Income Poverty among Children in Rich Countries (PDF) (Report). Innocenti Working Paper. Florence, Italy: UNICEF Innocenti Research Centre. ISSN 1014-7837

AKSIYADORLIK KORXONALARIDA PERSONALNI BOSHQARISH XUSUSIYATLARI

Omanova Nargiza Rustam qizi -
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
magistratura talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada hozirgi aksiyadorlik korxonalarida personalni boshqarish xususiyatlari va korxonada xodimlarining samaradorligini oshirish to'g'risida bayon qilingan. Tadqiqotlar natijasida personalni boshqarish xususiyatlariga iqtisodiy, ijtimoiy va psixologik konsepsiyalar asosida baho berilgan.

Kalit so'zlar. Personalni boshqarish, aksiyadorlik korxonalar, samaradorlik, vaqt o'lchovi, inson faktori, tashkiliy tuzilma, tashkiliy madaniyat.